

Sana: “ ” _____ 201__-yil. Sinflar: 5-“ ”. O‘qituvchi: _____

MAVZU: TARIXIY XOTIRASIZ KELAJAK YO‘Q

DARSNING MAQSADI:

- a) **ta’limiy:** o‘quvchilarga haqida ma’lumot berish;
- b) **tarbiyaviy:** o‘quvchilarda dunyoda ro‘y berayotgan o‘zgarishlarga shaxsiy munosabat bildirish malakasini shakllantirish;
- d) **rivojlantiruvchi:** o‘quvchilarni o‘z-o‘zini rivojlantirishga o‘rgatish, mavzu yuzasidan olgan bilimlarini hayotiy vaziyatlarga qo‘llay bilishiga erishish.

Mavzuga oid shakllantiriladigan kompetensiyalar:

a) **tayanch kompetensiya(lar):** TK1, TK2;

b) **fanga oid kompetensiya(lar):** FK1.

Dars turi: yangi tushuncha, bilimlarni shakllantiruvchi.

Dars uslubi: an’anaviy.

Dars jihozlari: darslik, tarixshunoslik atamaları lug‘ati, mavzuga oid ilmiy adabiyotlar, slaydlar, bukletlar, tarqatma materiallar, ko‘rgazmali qurollar (audio, video, fotolavhalar, jadvallar) jamlanmasi.

DARS REJASI		
№	Darsning tarkibiy qismi (bosqichlari)	Ajratiladigan vaqt (reglament)
1	Tashkiliy qism	5 daqiqa
2	Ma’naviyat daqiqasi	
3	O‘tilgan mavzuni takrorlash	5 daqiqa
4	Yangi mavzuni tushuntirish	25 daqiqa
5	Mustahkamlash	5 daqiqa
6	O‘quvchilarni baholash	5 daqiqa
7	Uyga vazifa berish	

DARSNING BORISHI:

Tashkiliy qism: O‘quvchilar bilan salomlashib, sinf xonasining darsga tayyorlik darajasini tekshirish, davomatni aniqlash.

Ma’naviyat daqiqasi: O‘quvchilar bilan kunning muhim iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy, ma’naviy-ma’rifiy, axloqiy-tarbiyaviy yangiliklari xususida qisqacha suhbat tashkil etish, ularga nisbatan o‘quvchilarning mustaqil yondashuvini tinglash, bahs-munozara uyushtirish.

Yangi mavzu bayoni: O‘quvchilarga yangi mavzu yuzasidan quyidagi tushunchalar beriladi.

Vatan ta’rifi. Vatan! Bu so‘z zamirida olam-olam ma’no bor.

Vatan – aziz muqaddas va mo‘tabar yurtidir.

Yodda tuting! «Vatan» arabcha so‘z bo‘lib, ona yurt degan ma’noni anglatadi.

Vatan – biz tug‘ilgan makon. Kindik qonimiz to‘kilgan tuproq.

Vatan – bu oltin beshik. Ota-onamiz, qarindoshlarimiz va do‘stlarimiz bilan birga yashayotgan zamin. Bobolarimizning izlari qolgan yer. Ajdodlarimiz yurti, yurakdagi javohirdir. Vatan – jonajon shahringiz va qishlog‘ingizdir. Insonning

qalbi, orzu-umidlari, quvonchlari va kelajagi Vatani bilan chambarchas bog‘liqdir. Muqaddas «Vatan» so‘zi mo‘tabar «ona» so‘zi bilan yonma-yon turadi. Chunki, Vatan ham ona kabi yagonadir.

Siz kinofilmlarda turli sabablarga ko‘ra uzoq muddat chet ellarda bo‘lib, o‘z Vatanga qaytgan kishilarining samolyotdan yoki poyezddan tushgach tiz cho‘kib ona Vatanlarining tuprog‘ini o‘rganlarini va ko‘zlariga surtganlarini ko‘rgansiz. Bu manzarada ularning Vatanga bo‘lgan muhabbatlari, Vatanning sajdagohdek muqaddas ekanligining yorqin namunasi ko‘ramiz.

O‘zbekiston – bizning Vatanimiz. O‘zbekiston o‘tmishda Turon, Movarounnahr va Turkiston nomlari bilan atalgan. Ming yillar mobaynida mamlakatimiz hududida xilma-xil dinlar va madaniyatlarga ega bo‘lgan insonlar tinch-totuv yashab kelganlar. Diyorimiz o‘zining go‘zal tabiati, unumdor tuprog‘i, bitmas-tuganmas boyliklari bilan doim barchaning e‘tiborini tortib kelgan. Hatto Vatanimizni bosib olganlar ham xalqimiz yaratgan boy madaniyatiga tan berganlar. Ayni shu zaminda ko‘p asrlar mobaynida

jahon madaniyatlari bir-birini boyitgan. Vatanimiz salkam uch ming yillik tarixga ega. Bu davrlarda mamlakatimizdan jahon ilm-fanining rivojiga bebaho hissa qo‘shgan buyuk allomalar, olimlar yetishib chiqdi. Siz o‘quvchilar esa Vatanimiz O‘zbekistonning kelajagisiz. O‘zbekiston dunyoning ilg‘or davlatlaridan biri bo‘lishga intilmoqda.

Bu buyuk maqsadning ro‘yobga chiqishida Vatanimiz Sizni hamma havas qilgudek farzand bo‘lib kamol topishingizga ishonch bilan qaraydi.

«Tarixiy xotirasiz kelajak yo‘q». Dunyodagi zo‘ravon kuchlar qaysi bir xalqni o‘ziga tobe qilmoqchi, bo‘ysundirmoqchi bo‘lsa, avvalambor uning buyuk boyligi bo‘lmish milliy qadriyatlari, tarixi va ma’naviyatidan judo qilishga urinadi. Yurtboshimiz Islom Karimov o‘zining «Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch» kitobida «O‘z tarixini bilmay digan, kechagi kunini unutgan millatning kelajagi yo‘q» deb bejiz ta’kidlamaganlar. Muhtaram Prezidentimiz Islom Karimov tomonidan aytilgan bu hikmatli so‘zlar Sizni Vatanimizning tarixini puxta egallashga da’vat etadi. Vatanimizning o‘tmishi buyuk, uning kelajagi ham shubhasiz buyukdir. O‘tmishdagi buyuklik nimalardan iborat bo‘lganligini va kelajakdagi

buyuklik yo‘lida qanday ulkan bunyodkorlik ishlari amalga oshirilayotganligini tarix fanini bosqichma-bosqich o‘rganish orqali bilib olasiz.

Mustahkamlash: Darsning ushbu qismida o‘quvchilar dars yakunida quyida berilgan topshiriqlar va savollarga javob beradilar:

O‘quvchilarni baholash: O‘quvchilar darsdagi ishtirokiga ko‘ra belgilangan baholash mezonlari asosida baholanadilar. Baholar o‘quvchilarning kundalik daftarlarida va sinf jurnalida aks ettiriladi. Darsda faol ishtirok etmagan o‘quvchilar bilan ishlanadi.

Uyga vazifa: o‘quvchilarga uyga vazifa sifatida mazkur mavzuni o‘qib-o‘rganish, qo‘shimcha materiallar izlab topish va tushunchalarini boyitish topshiriq qilib beriladi.

O‘TIBDO‘: _____

Sana: “ ” _____ 201__-yil. Sinflar: 5-“ ”. O‘qituvchi: _____

MAVZU: TARIXIY MANBALAR

DARSNING MAQSADI:

- a) **ta’limiy:** o‘quvchilarga moddiy manbalar haqida ma’lumot berish;
- b) **tarbiyaviy:** o‘quvchilarda dunyoda ro‘y berayotgan o‘zgarishlarga shaxsiy munosabat bildirish malakasini shakllantirish;
- d) **rivojlantiruvchi:** o‘quvchilarni o‘z-o‘zini rivojlantirishga o‘rgatish, mavzu yuzasidan olgan bilimlarini hayotiy vaziyatlarga qo‘llay bilishiga erishish.

Mavzuga oid shakllantiriladigan kompetensiyalar:

a) **tayanch kompetensiya(lar):** TK1, TK2;

b) **fanga oid kompetensiya(lar):** FK1.

Dars turi: yangi tushuncha, bilimlarni shakllantiruvchi.

Dars uslubi: an’anaviy.

Dars jihozlari: darslik, tarixshunoslik atamaları lug‘ati, mavzuga oid ilmiy adabiyotlar, slaydlar, bukletlar, tarqatma materiallar, ko‘rgazmali qurollar (audio, video, fotolavhalar, jadvallar) jamlanmasi.

DARS REJASI		
№	Darsning tarkibiy qismi (bosqichlari)	Ajratiladigan vaqt (reglament)
1	Tashkiliy qism	5 daqiqa
2	Ma’naviyat daqiqasi	
3	O‘tilgan mavzuni takrorlash	5 daqiqa
4	Yangi mavzuni tushuntirish	25 daqiqa
5	Mustahkamlash	5 daqiqa
6	O‘quvchilarni baholash	5 daqiqa
7	Uyga vazifa berish	

DARSNING BORISHI:

Tashkiliy qism: O‘quvchilar bilan salomlashib, sinf xonasining darsga tayyorlik darajasini tekshirish, davomatni aniqlash.

Ma’naviyat daqiqasi: O‘quvchilar bilan kunning muhim iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy, ma’naviy-ma’rifiy, axloqiy-tarbiyaviy yangiliklari xususida qisqacha suhbat tashkil etish, ularga nisbatan o‘quvchilarning mustaqil yondashuvini tinglash, bahs-munozara uyushtirish.

Yangi mavzu bayoni: O‘quvchilarga yangi mavzu yuzasidan quyidagi tushunchalar beriladi.

Tarixiy manba. Tarixiy manba tarixdan ma’lumot beruvchi barcha tarixiy narsalar va yozib qoldirilgan turli xil hujjatlar hamda kitoblardir.

Manbashunos olimlar ularni sinchiklab o‘rganadilar va tarix fani uchun zarur ma’lumotlar to‘playdilar.

Tarixiy manbalar, o‘z navbatida, moddiy (ashyoviy) va yozma manbalarga bo‘linadi.

Moddiy manbalar. Qadimgi odamlarning suyak qoldiqlari, ular yashagan makon, turarjoylarning, shuningdek, qal’a va shaharlarning, sug‘orish inshootlarining, uy-

ro'zg'or hamda zebziynat buyumlarining qoldiqlari zarb etilgan tangalar, gerblar, muhrlar hamda mehnat qurollari moddiy manbalarni tashkil etadi. Moddiy manbalarni arxeologlar to'plashadi. Ular o'tmishda odamlar yashagan deb taxmin qilingan manzilgohlarda qazish ishlarini olib boradilar. Shu yo'l bilan moddiy manbalarni tashkil etuvchi turli ashyolarni topadilar. Ularning yaratilgan vaqtini va yoshini aniqlaydilar.

Yozma manbalar. Yozma manbalar tarixiy manbalarning muhim va asosiy turidir. Bundan qariyb besh ming yil avval ayrim xalqlar yozish uchun alohida belgilar yaratdilar. Qoyatosh va qattiq buyumlarga o'yib tushirilgan bitiklar, hayvon terisi, daraxt po'stlog'i, keyinchalik qog'ozga yozilgan yozuvlar, turli davrlarda yozilgan qo'lyozmalar, kitoblar, shuningdek, arxivlarda saqlanayotgan tarixiy hujjatlar yozma manbalardir.

O'zbekiston tarixiga oid eng qadimgi yozma manba «Avesto» kitobidir. Unda qadimgi tariximizga oid juda qimmatli ma'lumotlar mavjud. Qadimgi Xorazm, sug'd, baqtriya va turkiy yozuvlarida bitilgan yozma manbalar ham Vatanimiz tarixini o'rganishda katta ahamiyatga ega. Shuningdek, qadimgi Eron hukmdorlarining bitiklari, qadimgi Yunoniston (Gretsiya), Rim va Xitoy olimlarining asarlarida ham Vatanimiz tarixiga oid qimmatli ma'lumotlar yozib qoldirilgan.

Mustahkamlash: Darsning ushbu qismida o'quvchilar dars yakunida quyida berilgan topshiriqlar va savollarga javob beradilar:

1. Tarix fani haqida nimalarni bilib oldingiz?
2. Tarixiy manbalar nima va ular tarix fani uchun qanday ahamiyatga ega?
3. Moddiy (ashyoviy) va yozma manbalarni taqqoslang. O'xshash va farq qiluvchi jihatlarni aniqlang.
4. Vatanimizning qadimgi tarixi haqida yozib qoldirilgan yozma manbalar haqida so'zlab bering.

O'quvchilarni baholash: O'quvchilar darsdagi ishtirokiga ko'ra belgilangan baholash mezonlari asosida baholanadilar. Baholar o'quvchilarning kundalik daftarlarida va sinf jurnalida aks ettiriladi. Darsda faol ishtirok etmagan o'quvchilar bilan ishlanadi.

Uyga vazifa: o'quvchilarga uyga vazifa sifatida mazkur mavzuni o'qib-o'rganish, qo'shimcha materiallar izlab topish va tushunchalarini boyitish topshiriq qilib beriladi.

O'TIBDO': _____

Ushbu Tarix 5-sinf konspektning *to'liq va fondagi yozuvlarsiz* variantini olish uchun

+998946281992 telegram raqamiga yoki
@mahmudov24 telegram adresiga xabar yozing

Narxi 20 000 so'm

To'lov FAQAT **click, payme** yoki **paynet*** orqali
BOG'LANISH FAQAT TELEGRAM ORQALI! Telefon qilinganda yoki sms
yuborilganda javob bermaslik ehtimoli yuqori

Qolgan sinf namunalari va boshqa hujjatlar bilan telegram kanalimiz yoki web saytda tanishingiz mumkin.

 Telegram kanal: @uzmaktab
Web sayt: www.hasanboy.uz

* paynet telefon raqamiga emas

hasanboy.uz